

Evaluatie Netspar 2015-2021

Utrecht, december '21

Evaluatie Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement (Netspar)

21 december 2021

Rapport van de evaluatiecommissie:

- Rosa d'Adelhart Toorop
- Lex Heerma van Voss
- Pierre Koning
- Edith Maat
- Lennart Janssens

De commissie werd ondersteund door: Tessa Groot Beumer en Anna Grond (Dialogic)

Inhoudsopgave

1	Introductie.....	4
1.1	Aanleiding van de evaluatie.....	4
1.2	Onderzoeksvragen en procedure.....	4
1.3	Leeswijzer	5
2	Opzet en werking van Netspar	6
2.1	Missie, visie en strategie.....	6
2.2	Organisatie	7
2.3	Opvolging aanbevelingen vorige evaluatie.....	11
3	Evaluatieresultaten	14
3.1	Wetenschappelijke betekenis.....	14
3.2	Maatschappelijke betekenis.....	17
3.3	(Inter)nationale betekenis	19
3.4	De mate van kennistransfer	21
4	Conclusies en aanbevelingen	25
4.1	Conclusies	25
4.2	Aanbevelingen.....	26
Bijlage 1.	Reactie Netspar	29
Bijlage 2.	Evaluatiecommissie.....	33
Bijlage 3.	Gesprekspartners site visit.....	34
Bijlage 4.	Bronnenlijst	36

1 Introductie

1.1 Aanleiding van de evaluatie

Netspar (*Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement*) is een onafhankelijk kennisnetwerk dat zich sinds 2005 wijdt aan het bevorderen van een beter begrip van de economische en sociale gevolgen van pensioenen, vergrijzing en 'de oude dag' in Nederland. Dat doet Netspar via onafhankelijke wetenschappelijke kennisontwikkeling en via kennisdeling door publicaties, evenementen, webinars en onderwijs. Netspar stelt iedere vier jaar een werkprogramma op met de onderzoeksagenda, de missie, de strategie en de nadere invulling van onderdelen als kennisontwikkeling, kennisdeling en het versterken van het Netsparnetwerk.

Het Netspar-programma 2015-2019, werd gesteund door een consortium van vier departementen: de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Economische Zaken en Klimaat (EZK), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken (BZK). Het werkprogramma 2019-2023 wordt vanuit de overheid financieel gesteund door een consortium van drie departementen: de ministeries van SZW, Financiën en BZK. Bij de toekenning van steun vanuit SZW, FIN en BZK aan het werkprogramma 2019-2023 is afgesproken dat er in 2021 een evaluatie plaats zou vinden die zich enerzijds richt op de lopende samenwerking (als tussentijdse evaluatie) en anderzijds op de activiteiten over de periode april 2015 tot 2019 (als slotevaluatie). Dit evaluatierapport beslaat de gehele periode 2015-2021.

Deze evaluatie zal een rol spelen bij de standpuntbepaling rond samenwerking vanaf 2023. De standpuntbepaling betreft een beleidsmatig en inhoudelijk besluit over het voortzetten van de relatie met Netspar en de wijze waarop dat gebeurt.

Centrale vraag in deze evaluatie is wat is de wetenschappelijke, maatschappelijk en internationale relevantie van het werk dat Netspar de afgelopen jaren geproduceerd heeft en hoe de verspreiding daarvan verlopen is.

1.2 Onderzoeksvragen en procedure

Netspar is een voormalig Maatschappelijk Top Instituut. In lijn met de voorgaande evaluaties (2007, 2010, 2013, 2017) zijn daarom de criteria gehanteerd die in 2007 door de toenmalige Minister van OCW zijn vastgesteld voor de tussentijdse evaluatie van een MTI. Dit zijn de volgende criteria:

- **Wetenschappelijke betekenis:** Wat is de wetenschappelijke betekenis van het instituut? Welke wetenschappelijke vragen worden beantwoord en in hoeverre zouden die zonder dit instituut niet beantwoord worden?
- **Maatschappelijke betekenis:** Wat is de maatschappelijke betekenis en beleidsrelevantie van het instituut? Hoe worden de onderzoeksresultaten en de expertise van het instituut gebruikt?
- **(Inter)nationale betekenis:** In welke mate is er sprake van een (inter)nationale faciliteit? In hoeverre is het instituut financieel robuust?
- **De mate van kennistransfer:** In welke mate vindt er een efficiënte en succesvolle manier van kennisdisseminatie en valorisatie plaats?

Voor de evaluatie van Netspar is door SZW een externe evaluatiecommissie ingesteld. De leden hebben persoonlijk geen directe betrokkenheid bij de realisatie en exploitatie van het

netwerk. Zowel de wetenschap als de maatschappelijke instellingen zijn vertegenwoordigd in de commissie. Daarnaast heeft namens de betrokken ministeries een vertegenwoordiger zitting in de evaluatiecommissie. De samenstelling van de Netspar evaluatiecommissie is te vinden in 0.

Voor het beantwoorden van deze evaluatievragen heeft de commissie geput uit diverse informatiebronnen:

- Een zelfevaluatie-rapport op basis van bovengenoemde criteria.
- Site visit waarin de commissie de mogelijkheid heeft gehad om met de verschillende betrokkenen van gedachten te wisselen. De site visit vond plaats op 9 november 2021. Het programma en de gesprekspartners van de site visit opgenomen in Bijlage 3.
- Eigen ervaringen van de leden van de commissie.
- Overige documenten zoals het werkprogramma, andere evaluaties, jaarverslagen en -rekeningen (Bijlage 4 bevat een overzicht van de geraadpleegde bronnen).

In het voorliggende rapport zijn de uitkomsten van al deze bronnen gesynthetiseerd. De inhoudelijke reactie van de directie van Netspar op deze evaluatie is te vinden in Bijlage 1.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de missie, visie en strategie van Netspar. Ook wordt ingegaan op de organisatie en financiën van Netspar en de wijze waarop de aanbevelingen uit de vorige evaluatie zijn opgevolgd. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de bevindingen van de commissie m.b.t. de wetenschappelijke betekenis, de maatschappelijke betekenis, de (inter)nationale betekenis en de mate van kennisoverdracht van Netspar behandeld. Hoofdstuk 4, tenslotte, bevat de hoofdconclusies en aanbevelingen van de commissie.

De inhoudelijke reactie van de Netspar op deze evaluatie is te vinden in Bijlage 1. Het programma van de site visit inclusief een overzicht van gesprekspartners is te vinden in Bijlage 3. Tot slot bevat Bijlage 4 een overzicht van de gebruikte bronnen.

2 Opzet en werking van Netspar

2.1 Missie, visie en strategie

De missie van Netspar is bij te dragen aan de voortdurende verbetering van de mogelijkheden voor financiering van de 'oude dag' in Nederland. Het doel is om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee te zorgen voor een pensioendebat dat gebaseerd is op feiten. De kernwaarden van Netspar zijn:

- **Onafhankelijkheid:** Netspar behartigt geen belangen en kiest geen positie in beleidskwesties. De rol van Netspar is het ontwikkelen en verspreiden van uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek onder publieke beleidsmakers, de academische gemeenschap en professionals en bestuurders van financiële instellingen en pensioenfondsen.
- **Toegankelijkheid:** Netspar staat open voor nieuwkomers en benadert actief onderzoekers van verschillende disciplines voor nieuwe onderzoekthema's. Netspar streeft naar een netwerk van partners uit de sector waarin de diversiteit in de sector en de verschillende belangen hierin weerspiegeld worden. Daarnaast beoogt Netspar om beleidsrelevant onderzoek op een toegankelijke wijze naar buiten te brengen via publicaties, one pagers en Netspar Briefs op de openbare website, webinars, events, en via de (sociale) media.
- **Openheid:** Netspar faciliteert een open dialoog en interactie tussen de diverse stakeholder (beleidsmakers en bestuurders bij de overheid en in de pensioen- en verzekeringssector en wetenschappers). Het organiseert hiertoe regelmatig bijeenkomsten. Netspar probeert in zijn activiteiten verschillen van inzicht expliciet te maken en te verbinden.

Het netwerk bestaat uit organisaties en individuele leden uit de academische wereld, ofwel de fellows. Iedere vier jaar worden de partners en andere financiers gevraagd hun verbintenis te verlengen (zie Figuur 1).

Figuur 1. Netwerk Netspar. Bron: Website Netspar [netspar.nl] geraadpleegd december 2021.

Om zijn missie te bereiken richt Netspar zich op drie hoofdfuncties: kennisontwikkeling, kennisdeling en netwerkontwikkeling en -onderhoud. In het werkprogramma 2015-2019 zijn de volgende accenten gelegd op deze drie functies:

1. **Kennisontwikkeling:** gericht sturen van onderzoek t.b.v. aansluiting bij vragen uit de maatschappij en de pensioensector, individu centraal, diversiteit in disciplines
2. **Kennisdeling:** toegankelijk, toepasbaarheid, internationaal leren.
3. **Versterking Netspar-netwerk:** verbinden, intensiveren relatiemanagement, eenvoudig

Voor de periode 2019-2023 zijn op de drie hoofdfuncties de volgende ambities geformuleerd:

1. **Kennisontwikkeling: versterken diepgaand onderzoek**
 - Bewaak de balans tussen diepgaand en toegepast onderzoek.
 - Verbinden van toponderzoekers op verschillende disciplines, met aandacht voor verjonging en diversiteit.
2. **Kennisdeling: vergroten effectiviteit en zichtbaarheid**
 - Verdere versterking van de effectieve bijdrage aan het pensioendebat door het beter bereiken van de brede pensioengemeenschap waaronder pensioenfondsbestuurders.
 - Meer (middel)grote evenementen met voldoende diepgang door bundeling van activiteiten en gerichte onderzoeksstrategie.
 - Behoud en verstevigen van de slagkracht voor beleidsadvisering.
 - Verstevigen van de internationale kennisuitwisseling met aandacht voor de Europese invloed op de financiering van de oude dag in Nederland.
3. **Netwerkontwikkeling**
 - Gericht versterken en verbreden van het netwerk
 - Aandacht voor het effectiever betrekken van partners bij (strategische) keuzes in onderzoekprogrammering

In de periode 2015-2019 en 2019-2023 zijn de onderzoeksprogramma's gestructureerd in een vijftal programma's:

1. Welzijn en welvaart van ouderen
2. Communicatie en kiezen
3. Werk, pensioen, wonen en zorg
4. Sparen, beleggen en verzekeren
5. Instituties, governance en solidariteit

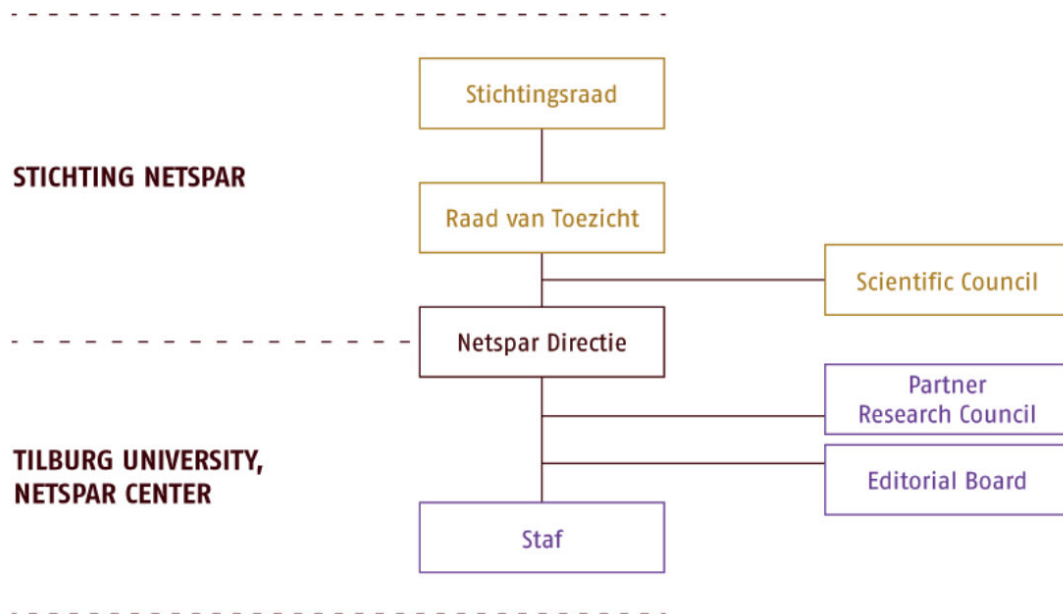
Met het werkprogramma 2019-2023 bouwt Netspar voort op de voorgaande werkprogramma's. 'Het individu' of 'de deelnemer' op de oude dag als onderzoekseenheid blijft centraal staan en neemt micro-economie en gedragswetenschap een belangrijke plaats in naast finance en macro-economie. Er komt meer aandacht te liggen op verlenging van de levensloop (naar eerdere fases van het werkende leven) en verbreding van de oude dag (niet alleen pensioenen maar ook gezondheid, zorg, wonen en het welzijn).

2.2 Organisatie

2.2.1 Governance

Sinds 2012 is Netspar een stichting, waarvoor de activiteiten op basis van een overeenkomst worden uitgevoerd door Tilburg University. Het uitvoerend orgaan van de activiteiten is Netspar Center. Netspar Center heeft een directie, bestaande uit een algemeen directeur, een wetenschappelijk directeur, een onderzoeksdirecteur en een directeur bedrijfsvoering.

Figuur 2 toont de governance van Netspar. De onderzoeken in elk van de vijf programma's uit het onderzoeksprogramma worden begeleid en gemonitord door een programmacoördinator. De bureaustaf omvat 6,5 fte en is in dienst van Tilburg University.

Figuur 2. Governance Netspar. Bron: Website Netspar [netspar.nl]

De Stichting Netspar kent de volgende bestuurlijke organen [16]:

- **Stichtingsraad (algemeen adviesrecht):** adviseert in elk geval over strategie en jaarlijks werkplan plus begroting. Benoemt een aantal leden van de Raad van Toezicht. Alle partners hebben een zetel.
- **Raad van Toezicht:** benoemt het bestuur en houdt toezicht op het bestuur, keurt de begroting en jaarrekening goed. Twee leden van de RvT worden benoemd door de Stichting van de Arbeid, één lid wordt benoemd door Tilburg University, de overige leden worden benoemd door de Stichtingsraad;
- **Bestuur** plant en voert uit. De bestuurder is tevens Algemeen Directeur van Netspar Center.

Daarnaast kent de Stichting Netspar de volgende adviesorganen:

- **Partner Research Council:** adviseert over onderzoek en onderwijs. De academische en sector partners hebben recht op een zetel in de PRC. De PRC wordt geconsulteerd bij het opstellen van de onderzoeksagenda en het prioriteren van kort- en langlopende projecten en onderzoeken op actuele thema's. De PRC doet voorstellen voor de jaarlijks in te stellen projectgroepen en de onderwerpen voor de kennisseminars. Daarnaast adviseert de PRC over onderwijszaken (masterprogramma's en executive onderwijs).
- **Scientific Council:** bestaat uit vooraanstaande internationale onderzoekers met ervaring in de onderzoeksdomeinen waarop Netspar zich richt. De Council rapporteert aan de Raad van Toezicht (die de voorzitter van de Scientific Council benoemt) en adviseert over de samenstelling van de onderzoeksprogramma's en de selectie voor meerjarige Themaprojecten. De Scientific Council is divers samengesteld, afgestemd op de breedte aan disciplines van het Netspar onderzoek.
- **Editorial Board:** waarborgt de kwaliteit en relevantie van de sectorgerichte papers (industry papers). Iedere partner heeft recht zitting te nemen.

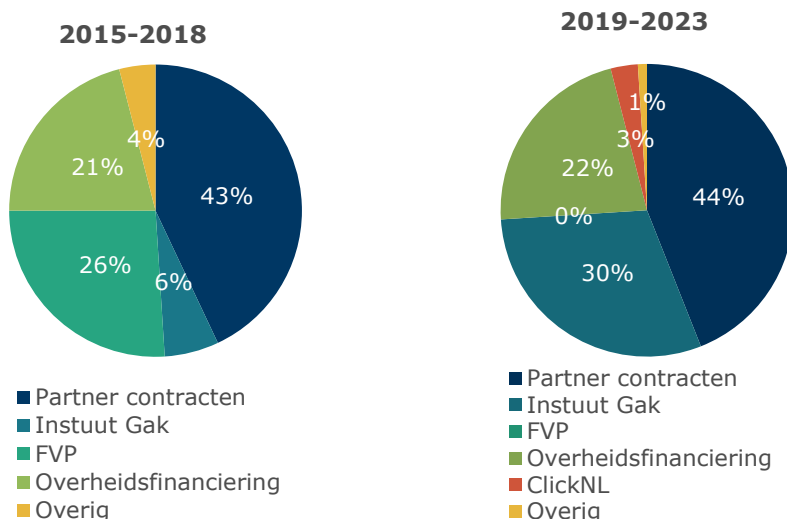
2.2.2 Financiën

De financiering van Netspar is gebaseerd op vierjarige programma's. In 2015 is Netspar de uitvoering van het nieuwe vierjarige Werkprogramma 'Voorbereid op de oude dag' gestart en in 2019 is de uitvoering van het vierjarige Werkprogramma 'Pensioen in transitie' gestart. Tabel 1 toont de inkomsten en uitgaven van Netspar voor 2015-2018 en voor 2019-2020. Inkomsten en uitgaven zijn per constructie jaarlijks gelijk aan elkaar, doordat een tekort of overschot per jaar via de overlopende posten wordt gecompenseerd vanuit de reserve.

Tabel 1. Inkomsten en uitgaven (x €1.000). Bron: Netspar (2021). Zelfevaluatie 2021.

	2015-2018					2019-2020		
	2015	2016	2017	2018	Totaal	2019	2020	Totaal
Inkomsten	5.362	2.671	3.186	2.891	14.110	2.462	2.673	5.135
Overlopende posten	-2.383	594	132	398	-1.260	844	601	1.445
Totaal inkomsten	2.979	3.265	3.318	3.289	12.850	3.306	3.274	6.579
Totaal uitgaven	2.979	3.265	3.318	3.289	12.850	3.306	3.274	6.579

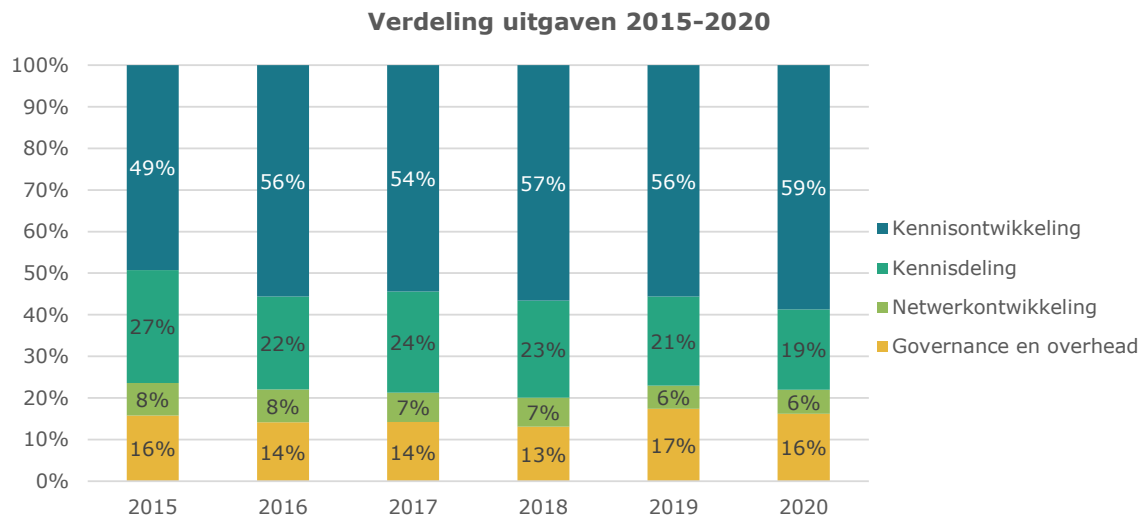
De inkomsten van Netspar bestaan voornamelijk uit bijdragen van de sectorpartners, van de Nederlandse overheid en uit doelgerichte subsidies (zie Figuur 3). Doelgerichte subsidies zijn de projecten die Netspar uitvoert die door externe subsidiegevers worden gefinancierd. Zo werd in de periode 2015-2018 van de Stichting FVP een meerjarige sponsorbijdrage ontvangen. Voor het Werkprogramma 2019-2023 heeft het Instituut Gak een lump sum bijdrage beschikbaar gesteld en financiert het twee leerstoelen en onderzoeksvoorstellen die bij Netspar worden ingediend.

Figuur 3. Bronnen van inkomsten 2015-2018 en 2019-2023, met begrotingscijfers voor 2021-2023. Bron: Netspar (2021). Zelfevaluatie 2021.

Aan de uitgavenzijde wordt onderscheid gemaakt naar de drie hoofdfuncties van Netspar: kennisontwikkeling (onderzoeksgrants), kennisdeling (evenementen, papers, podcasts, webinars en onderwijs), en netwerkontwikkeling. Kosten worden zoveel mogelijk aan deze drie primaire taken van Netspar toegerekend. Daarnaast is er een post voor management &

bedrijfsvoering. Figuur 4 toont de verdeling van uitgaven over de periode 2015-2020: meer dan de helft van het budget wordt besteed aan kennisontwikkeling.

Figuur 4. Verdeling uitgaven 2015-2020. Bron: Netspar (2021). Zelfevaluatie 2021.

2.2.3 Financiering onderzoeksprojecten

De onderzoeksvoorstellen die worden ingediend bij Netspar worden op wetenschappelijke kwaliteit beoordeeld door de Scientific Council.

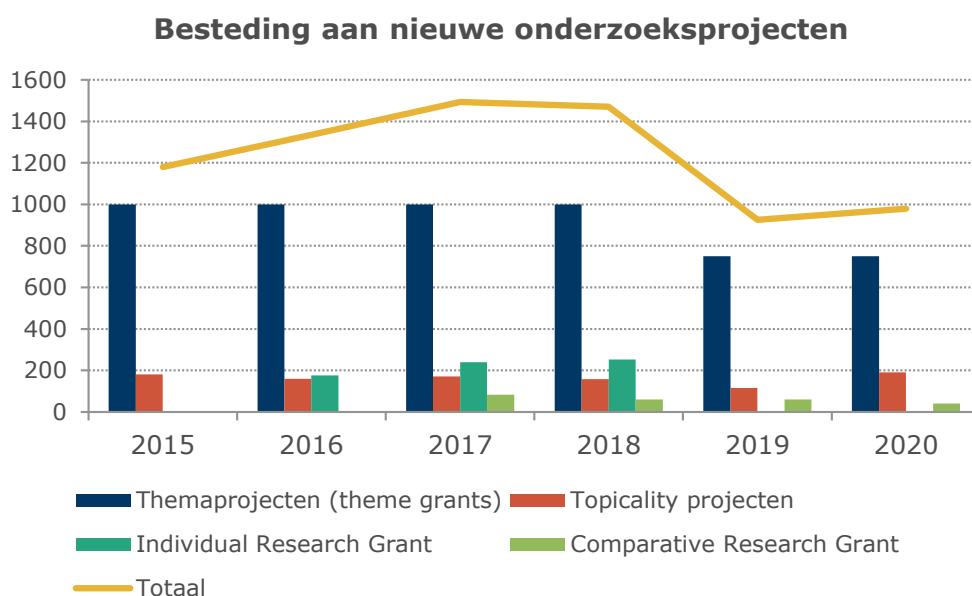
De typen onderzoeksprojecten die binnen kennisontwikkeling ontwikkeld worden zijn:

- **Themaprojecten** (theme grants): Combinatie van meerjarig (3 jaar) fundamenteel en toegepast onderzoek. De themaprojecten omvatten grotere onderzoeksgroepen (meestal vier tot tien onderzoekers), waarbij minimaal 10% van het budget wordt gereserveerd voor onderzoekers die bij een buitenlands kennisinstituut zijn aangesloten. De relevantie en de mogelijkheden voor samenwerking en gebruik van data van de voorstellen voor themaprojecten worden eerst tijdens het zogeheten Match Making Event besproken met pensioenspecialisten. Vervolgens worden de voorstellen voorgelegd aan de Scientific Council om de wetenschappelijke kwaliteit te waarborgen. Met instituut Gak is een samenwerking opgestart waarbij instituut Gak projectvoorstellen die via de Netspar kanalen en procedures zijn ontwikkeld overneemt en bekostigt. Na de beoordeling door de Scientific Council krijgt Instituut Gak de mogelijkheid om uit de lijst met onderzoeksvoorstellen voorstellen te selecteren die aansluiten bij zijn onderzoeksagenda. Instituut Gak neemt de geselecteerde onderzoeksprojecten volledig over. De overige onderzoeksvoorstellen worden besproken in de PRC, waar een prioritering plaats vindt van de voorstellen. In de periode 2015-2018 was jaarlijks €1 miljoen beschikbaar voor themaprojecten, waarvan in 2015 en 2016 drie themaprojecten werden gefinancierd (twee van €250K en één van €500K). In 2017 en 2018 werden vier themaprojecten van €250K gefinancierd. In de periode 2019-2023 is tevens €1 miljoen per jaar beschikbaar waarvan drie themaprojecten van €250k vanuit Netspar gefinancierd worden en één themaproject van €250K vanuit Instituut Gak.
- **Individual research grants:** Hieruit worden aanstellingen voor post-docs en promovendi bekostigd. Het betreft meerjarig fundamenteel onderzoek (3 jaar). Netspar financiert maximaal 50% van de salariskosten tot een maximum van €80.000. Met

de Individual Research Grants (IRG) geeft Netspar invulling aan het stimuleren van jong talent. De resultaten van de IRG worden gepubliceerd in twee industry papers, drie academische papers en gepresenteerd op drie events.

- **Comparative research grants:** Kortlopend projecten gericht op internationale vergelijking van de pensioenstelsels van een of meer landen met het stelsel in Nederland, inclusief een beoordeling van de wetenschappelijke literatuur daarover. De grants hebben een omvang van €20.000. De resultaten worden gepubliceerd in een academisch paper en gepresenteerd op de International Pensioen Workshop.
- **Topicality projecten:** Gaat om kortlopend (één jaar) toegepast onderzoek, gericht op een actueel vraagstuk voor de sector. Een lange lijst potentiële projecten wordt door onderzoekers en Netspar-partners opgesteld, waarna de Partner Research Council projecten selecteert voor subsidiëring. Een topicality project resulteert in één industry paper en de resultaten worden op twee events gepresenteerd. Het budget bedraagt €10.000-€20.000.

Figuur 5 toont de jaarlijkse besteding aan de verschillende type onderzoeksprojecten. Verreweg het grootste deel van het budget wordt besteed aan theme grants. Verder valt op dat het totale budget in 2019 en 2020 gedaald is t.o.v. de periode daarvoor. Als gevolg daarvan zijn in 2019 en 2020 geen Individual Research Grants toegekend aan jonge onderzoekers (wel zijn er jonge onderzoekers aangesteld binnen de toegekende Themaprojecten). In 2016 zijn Comparative Research-projecten voor internationaal vergelijkend onderzoek geïntroduceerd, waarvoor vanaf 2017 subsidies zijn verstrekt.

Figuur 5. Jaarlijkse besteding aan nieuwe onderzoeksprojecten (x €1.000). Bron: Netspar (2021). Zelf-evaluatie 2021.

2.3 Opvolging aanbevelingen vorige evaluatie

De tabel hieronder toont de aanbevelingen die in de vorige evaluatie zijn gedaan en de wijze waarop Netspar hier opvolging aan heeft gegeven zoals aangegeven in de zelfevaluatie. Op sommige aanbevelingen is Netspar in de zelfevaluatie niet ingegaan, op die punten zijn de bevindingen van de evaluatiecommissie weergegeven.

Aanbeveling	Opvolging
Continu aandacht voor behouden van balans tussen onafhankelijke positie in het pensioendebat en de stevige positie die de wetenschappelijke leden van het management hierin innemen (de perceptie dat Netspar een eigen 'Netspar-mening' zou uitdragen kan in potentie de positie van Netspar schaden).	Netspar heeft verschillende mechanismen om zijn onafhankelijkheid te waarborgen. Een deel is gewaarborgd via governance (gedragscode, onderzoeksvoorstellen worden beoordeeld door een internationale, onafhankelijke wetenschappelijke raad) en het brede netwerk (weerspiegelt de diversiteit met alle verschillende belangen van de sector). Daarnaast geeft Netspar aan dat het in het onderzoek, op evenementen, in publicaties en in het onderwijs uiteenlopende, academisch gefundeerde visies onder de aandacht brengt. Ook geeft het de partners een rol in de prioritering van onderwerpen voor onderzoek, maar hebben partners geen invloed op de onderzoeksmethodiek of te publiceren resultaten. Tot slot worden resultaten van onderzoek openbaar toegankelijk gemaakt via de website.
Zoek een evenwichtige balans tussen academische en valorisatieactiviteiten. Er dient ten alle tijden sprake te zijn van een stevige kennisbasis als grondslag voor valorisatie en implementatie naar de praktijk.	Voor een solide kennisbasis is diepgaand meerjarig onderzoek essentieel. Door kleinere budgetten is er in het werkprogramma 2019-2023 minder diepgaand onderzoek uitgezet dan voorheen. Bijvoorbeeld, de meerjarige Individual Research Grants zijn gestopt en aanvankelijk was er niet genoeg budget voor een themaronde in 2022. Het bestaande meerjarige onderzoek in het Werkprogramma 2019-2023 is mede dankzij financiële steun van Instituut Gak tot stand gekomen.
De commissie spoort het management van Netspar aan om meer informatie te delen over genderverhoudingen in aanstellingen, toekenningen van beurzen en auteurschapen bij Netspar-publicaties.	In zelfevaluatie geen aandacht voor genderverhoudingen. Wel is één van de ambities van Netspar voor de periode 2019-2023 "Verbinden van toponderzoekers op verschillende disciplines, met aandacht voor verjonging en diversiteit". Tijdens de site visit heeft de directie aangegeven hier in relatie tot de toekenning van beurzen en auteurschappen niet op te sturen, mede omdat het qua thematiek vaak al lastig is om een matchende onderzoeker te vinden. Waar mogelijk (bijvoorbeeld bij de Scientific Council of de RvT) wordt gelet op genderdiversiteit. Bij sommige gremia is het niet mogelijk om hierop te sturen, toch heeft in de praktijk het punt van diversiteit wel goed uitgekapt.

Definieer met name in beleids- en sector gerelateerde documenten het individu duidelijker.	In het werkprogramma 2019-2023 is 'het individu' of 'de deelnemer' op de oude dag als onderzoekseenheid centraal blijven staan. Netspar heeft daarnaast een aantal kwetsbare groepen geïdentificeerd (ZZP'ers, witte vlekken, vrouwen, migranten en financieel laag geletterden).
Verbreiding naar andere disciplines mag geen doel op zich mag zijn, maar ingezet moet worden op multidisciplinariteit daar waar het dienstbaar is aan pensioenonderzoek.	Pensioenvraagstukken zijn zelden monodisciplinair. Netspar ambieert dan ook om samenwerking tussen disciplines te bevorderen en heeft in de afgelopen jaren verschillende disciplines weten aan te haken (o.a. communicatie en artificial intelligence). Netspar heeft overwogen om multidisciplinariteit als criterium te introduceren bij de toekenning van een deel van de onderzoeksmiddelen, maar heeft daar van afgezien vanwege te beperkt budget. Multidisciplinaire samenwerking is desalniettemin nog steeds een pre in de allocatie van middelen (maar geen doel op zich).
Op het punt van de gerichte kennisuitwisseling met het buitenland rond direct relevante vragen zijn eerste stappen gezet door de invoering van de comparatieve research grants. Deze ambitie kan Netspar in de komende jaren nog nader vormgeven.	Ook in het werkprogramma voor de periode 2019-2023 zijn Comparative Research grants voorzien.

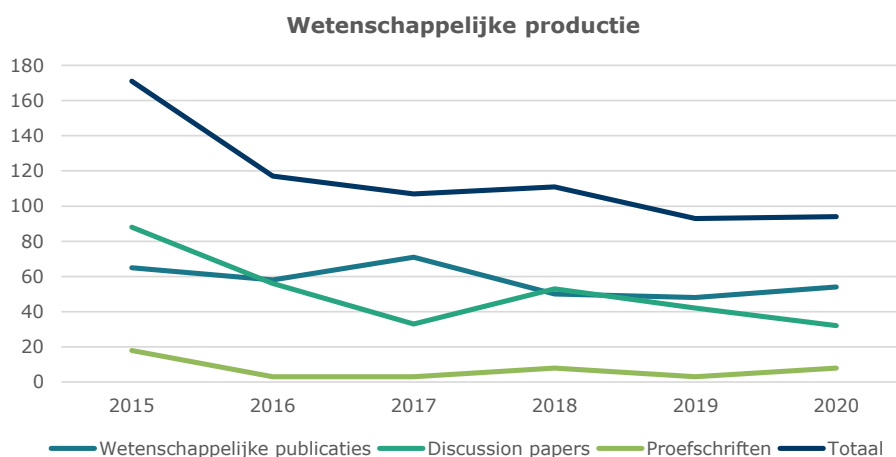
3 Evaluatieresultaten

3.1 Wetenschappelijke betekenis

Netspar is een uniek instituut op het gebied van pensioenonderzoek en kent een hoog (internationaal) aanzien: weinig of geen andere beleidsterreinen kennen in Nederland zo'n sterk georganiseerd kennisnetwerk, in geen ander land wordt pensioenbeleid op een vergelijkbare wijze ondersteund. Dat Netspar het pensioendebat ondersteunt met wetenschappelijk onderzoek wordt in het veld cruciaal bevonden. De wetenschappelijke basis van Netspar verleent namelijk een bepaalde autoriteit aan de argumenten en inzichten die Netspar in dat debat inbrengt. De wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek van Netspar wordt gewaarborgd door de Scientific Council, bestaande uit internationale wetenschappers. Deze Scientific Council beoordeelt de wetenschappelijke kwaliteit van onderzoeksvorstellen voordat er over wordt gegaan tot de selectie van voorstellen.

Wetenschappelijke impact

In vorige evaluatie uit 2017 werd gesignaleerd dat de wetenschappelijke productie van Netspar was gedaald [3]. Figuur 6 toont dat ook na 2017 de wetenschappelijke productie (licht) is gedaald. Tegelijkertijd zijn ook de middelen van Netspar in de afgelopen periode teruggelopen. Per saldo is daardoor het aantal publicaties in relatie tot de omzet min of meer gelijk gebleven. Kortom, er is minder budget beschikbaar voor onderzoek en dat heeft navenant geleid tot minder publicaties. Bovendien zijn (niet alleen bij Netspar, maar in de wetenschap in het algemeen) bredere waarderingsgrondslagen zoals de bijdrage aan het maatschappelijk debat in de laatste jaren steeds zwaarder gaan wegen in de beoordeling van impact van wetenschap in vergelijking met het aantal publicaties in (vooraanstaande) wetenschappelijke tijdschriften. Binnen de gestelde kaders ziet de commissie dan ook geen reden tot zorgen wat betreft de lichte daling in de wetenschappelijke productie.

Figuur 6. Ontwikkeling wetenschappelijke productie Netspar.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt blijkt de (internationale) impact van Netspar onder meer uit de kwaliteit van de publicaties. De publicaties van Netspar-onderzoekers verschijnen in voldoende mate in vooraanstaande wetenschappelijke tijdschriften. Na een daling van het aandeel publicaties met een Top Core, Top of Very Good rating tussen 2015 en 2018, is dit aandeel vanaf 2018 weer toegenomen. Daarnaast is de jaarlijkse internationale pensioenconferentie illustratief voor de (internationale) wetenschappelijke impact van Netspar. Deze

conferentie wordt goed bezocht door wetenschappers van over de hele wereld en wordt tevens sterk gewaardeerd.

De commissie constateert daarnaast dat Netspar bijdraagt aan de beantwoording van relevante onderzoeksvragen, waarvan het niet zeker is dat die ook vanuit een puur wetenschappelijke invalshoek gesteld zouden worden. Voorbeelden van dergelijke onderwerpen zijn volgens Netspar pensioencommunicatie, de waardering van aanspraken in de bestaande uitkeringsovereenkomsten en de risico-voorkeuren van pensioendeelnemers. Dit komt door de manier waarop Netspar is georganiseerd: doordat sectorpartijen en onderzoekers met elkaar in contact worden gebracht, realiseert Netspar de koppeling tussen maatschappelijk relevante vraagstukken en wetenschappelijk onderzoek. Dit zorgt ervoor dat nieuwe, actuele thema's worden opgepakt (bijvoorbeeld duurzaam beleggen). Ideeën voor (vervolg)onderzoek ontstaan tijdens inhoudelijke bijeenkomsten, de jaarlijkse matchmaking, en via informele gesprekken. Voor met name jonge onderzoekers wordt het waardevol geacht dat zij al vroeg in hun carrière in aanraking komen met de praktijk. Over het algemeen wordt het netwerkmodel gezien als verrijking omdat het wetenschappers dichterbij de toepassing in de praktijk brengt.

Een keerzijde van dit netwerkmodel is dat er een spanningsveld kan ontstaan tussen wetenschappelijke output en vragen uit de maatschappij en de pensioensector. Zo wijzen sommige onderzoekers op het risico dat er vragen worden gesteld die voor de netwerkpartners belangrijk en relevant zijn, maar vanuit wetenschappelijk oogpunt niet uitdagend genoeg (Netspar als 'vraagbaak') of moeilijk om te publiceren in wetenschappelijke tijdschriften. Bovendien is het voor junior onderzoekers vaak extra lastig om maatschappelijke en beleidsimplicaties te bespreken door gebrek aan kennis en ervaring daarover. De commissie merkt op dat Netspar ervoor moet waken dat de maatschappelijk georiënteerde vraagstukken (zoals rondom de invoering van het Pensioenakkoord) het fundamentele onderzoek dat de wetenschap verder brengt en de benodigde kennisbasis, niet verdringen. De commissie adviseert Netspar om aandacht te houden voor vraagstukken die relevant zijn voor de langere termijn ten behoeve van de kennisbasis (zie verder paragraaf 3.3).

Omvang onderzoeksbudgetten

De commissie ziet een spanningsveld ontstaan rondom de omvang van de meerjarige theme grants. Doordat de personeelskosten van onderzoekers de afgelopen jaren zijn gestegen terwijl de omvang van de theme grants gelijk is gebleven, kan er binnen onderzoeksprojecten minder gedaan worden. De grants zijn al jaren achtereen 250k euro, terwijl Netspar in het verleden ook grants van €500K verstrekke. Ondertussen zijn de kosten van junior en senior onderzoekers gestegen. Zo zijn de kosten van een promotietraject gestegen en benaderen de omvang van een theme grant en wordt in de praktijk het inschakelen van senior onderzoekers lastiger. In de afgelopen periode zijn voor de theme grants relatief meer junior onderzoekers ingezet dan voorheen. Dit leidt tot de vraag of de voor de theme grants beschikbaar gestelde funding van €250K nog voldoende is of voldoende zal blijven. Als deze trend zich immers voortzet en de budgetten niet meer volstaan om onderzoekstrajecten volledig te financieren, bestaat het risico dat onderzoekers (al dan niet onder druk vanuit hun eigen instelling) zich terugtrekken. De commissie adviseert dan ook om de omvang van de theme grants te indexeren en op termijn eventueel ook te verhogen, ook als dit betekent dat er in totaliteit minder theme grants kunnen worden toegekend. Het is goed als hierover bij het betrokken onderzoeksveld ook aan verwachtingsmanagement wordt gedaan. Als een theme grant de facto gelijk is aan de kosten van een promovendus, moet tijd van andere onderzoekers gematched worden. Als onderzoeksinstellingen het gewenst vinden dat een theme grant ook tijd van een senior vergoedt, zullen er minder grants kunnen worden toegekend.

Multidisciplinariteit

De multidisciplinaire aard van Netspar sluit goed aan bij de focus op het brede pensioen-vraagstuk en bij de aard van een netwerkorganisatie. De inspanningen van Netspar ter vergroting van de multidisciplinaire reikwijdte van het netwerk naar aanleiding van de evaluatie uit 2013 [2] worden gewaardeerd door de commissie. In eerste instantie is het netwerk van economen, actuarissen en econometristen uitgebreid met juristen en sociologen. Inmiddels is het netwerk van Netspar verder uitgebreid met onderzoekers op onder meer het gebied van communicatie (letteren), eye tracking en spraakherkenning (artificial intelligence) en pensioenbeslissingen (gedragspsychologie). Het feit dat onderzoekers in aanraking komen met onderzoekers buiten hun eigen discipline vormt voor onderzoekers een belangrijke meerwaarde van hun betrokkenheid bij Netspar. Naast uitbreiding van het netwerk, zijn ook de onderzoeksthema's verbreed. In de onderzoeksagenda geeft Netspar aan de onderzoeksthema's te verbreden door andere disciplines bij de financieel-economische kern (die het hart van Netspar blijft) te betrekken. Dit met het oog op de beoogde verbreding van de oude dag als zijnde niet alleen pensioen, maar ook gezondheid, zorg, wonen en het welzijn van mensen.

Hoewel het netwerk en de onderzoeksthema's van Netspar de afgelopen jaren dus steeds meer disciplines beslaan, vindt intensieve multidisciplinaire samenwerking binnen onderzoeksprojecten minder plaats (waarbij één vraagstuk gezamenlijk met meerdere disciplines wordt opgepakt). Door het teruggelopen budget (zie eerder in paragraaf 2.2.2) heeft Netspar keuzes moeten maken in de besteding van middelen. Eén van de gevolgen daarvan is dat er minder ruimte is voor multidisciplinaire samenwerking binnen onderzoeksprojecten. Zo heeft Netspar overwogen om multidisciplinariteit als criterium te introduceren bij de toekenning van een deel van de onderzoeksmiddelen, maar daarvan afgezien omdat de financiële randvoorwaarden het niet mogelijk maakten onderzoeksbudgetten te accommoderen met een budget van meer dan €250K ¹. Multidisciplinaire samenwerking is overigens wel een pre in de allocatie van middelen. Bovendien is multidisciplinair onderzoek voor wetenschappers lastiger te publiceren. De commissie heeft begrip voor deze keuze omdat dergelijke intensieve (kostbare) samenwerkingsprojecten niet altijd hoeven te worden nagestreefd (multidisciplinariteit is geen doel op zich). De commissie is ervan overtuigd dat het goed is dat er ruimte is voor verschillende typen onderzoek en disciplines en dat Netspar het netwerk heeft verbreed met andere disciplines, omdat multidisciplinariteit inherent is aan pensioen-vraagstukken en het meerwaarde biedt voor de betrokken onderzoekers. Tegelijkertijd blijft de oorsprong van Netspar van economisch onderzoek als basis nog goed zichtbaar.

De commissie vindt de verbreding van thema's en van het netwerk van Netspar een positieve ontwikkeling. De commissie ziet echter ook een mogelijke spanning tussen enerzijds de roep om een verbreding van onderzoeksvragen en wetenschappelijke methoden in relatie tot een meer integrale benadering van de oudedagsvoorziening en anderzijds het vasthouden aan de focus op alleen de inkomensvoorziening van het individu van de oude dag en het uitvoeren van diepgaand onderzoek op dit vlak. De commissie constateert dat het een van de krachten van Netspar is dat per onderzoek gekozen kan worden tussen beiden. Tegelijk is het een 'valkuil' omdat Netspar mogelijk ongemerkt opschuift naar de verbreding en integrale aanpak zonder dat hier een fundamentele keuze aan ten grondslag ligt. Dit kan gevolgen hebben voor de toekomstige rol van Netspar en zijn autoriteit. Iets vergelijkbaars geldt voor de relatie tussen onderzoek naar concrete praktische punten bij de uitvoering van pensioenen, en onderzoek naar mogelijke ontwikkelingen op de langere termijn. De commissie wil dan

¹ Het per aanvraag beschikbare budget is in de loop der jaren vanwege budgettaire redenen verkleind, en bedraagt nu €250k per aanvraag. In het verleden verstrekten Netspar ook grants van €500k.

ook benadrukken dat het van belang is dat Netspar aandacht blijft houden voor zijn positionering op deze gebieden.

3.2 Maatschappelijke betekenis

De maatschappelijke betekenis van Netspar is groot en uit zich op verschillende manieren. Netspar vertaalt wetenschappelijke inzichten naar de maatschappij en pensioensector en andersom ontwikkelt Netspar kennis die aansluit bij maatschappelijk relevante vraagstukken. Netspar draagt hiermee bij aan het objectiveren van kennis en levert met zijn wetenschappelijke inzichten een belangrijke onafhankelijke bijdrage aan het pensioendebat. De rol die Netspar inneemt als 'honest broker' is meermaals benoemd door betrokkenen in de gesprekken met de commissie. Door het bundelen van wetenschappelijke expertise met inzichten uit de sector worden discussies en keuzes geobjectiveerd.

Bijdrage aan pensioenakkoord

De afgelopen jaren is Netspar actief betrokken geweest bij de ontwikkeling van het pensioenakkoord en de Wet Toekomst Pensioenen (WTP). De bijdrage van Netspar aan het pensioenakkoord is van groot belang geweest, en volgens sommige betrokkenen heeft Netspar zelfs een cruciale rol gespeeld in de totstandkoming van het akkoord. De nominatie voor de Impact Award 2021 van Tilburg University onderstreept dit².

Specifiek heeft Netspar bijgedragen aan het pensioenakkoord door te publiceren over het afschaffen van de doorsneesystematiek, transitie en invaren, solidariteitsreserve, beschermingsrendement en toedeling overrendementen, delen renterisico (jong/oud), lage rente en omslag/kapitaaldekking, keuzemogelijkheden en life-cycle beleggen. Deze kennis is gebruikt in de beleidsvoorbereiding en heeft geleid tot objectivering van de delen van de discussie die zich daarvoor lenen. De commissie benadrukt dat het ook in de komende jaren, wanneer het pensioenakkoord en de WTP geïmplementeerd gaan worden, van belang blijft om de onafhankelijkheid van Netspar te waarborgen en aandacht te houden voor de beeldvorming daaromtrent.

Rol van partners in selectie van onderzoeksprojecten

De maatschappelijke betekenis wordt gewaarborgd door het netwerk van publieke en private organisaties die gezamenlijk de onderzoeksagenda en de selectie van onderzoeksprojecten bepalen. Dit biedt de garantie dat het gefinancierde onderzoek sectorrelevant is en waarborgt de betrokkenheid van relevante partijen in de sector. Hoewel partners dus een stem hebben in de prioritering van onderwerpen voor onderzoek, hebben ze geen invloed op de onderzoeksmethodiek of te publiceren resultaten (dat is aan de wetenschapper). De netwerkfunctie van Netspar is één van de grootste sterktes van Netspar.

Tegelijkertijd levert dit volgens de commissie ook een risico op: de stemprocedure in de Partner Research Council kan tot 'middle of the road' gedrag leiden. Hiermee wordt bedoeld dat gegeven de belangen van de Netsparpartners vooral voorstellen gehonoreerd worden met de grootste gemeenschappelijke deler die dicht bij de bestaande praktijk aanliggen, terwijl niche-onderwerpen minder kans maken om gekozen te worden. Hiermee wordt overigens niet gesteld dat Netspar of de partners bewust voor de veilige weg kiezen en gevoelige onderwerpen mijden; de werkwijze van de Partner Research Council leidt er nu eenmaal toe dat de meest 'populaire' onderwerpen eerder bovenaan de lijst eindigen. De Netspar-directie

² De Tilburg University Impact Award wordt uitgereikt aan het meest impactvolle onderzoeksproject van Tilburg University. Netspar heeft de nominatie voor de award te danken aan zijn bijdragen aan het nieuwe pensioenstelsel.

heeft enkele mogelijkheden om het risico dat bij 'veilige midden' wordt uitgekomen te voorkomen. Zo zal de directie, wanneer het verwacht dat een afgewezen theme grant aanvraag wel kans maakt op een topicality grant (kleiner van omvang), dit aan de betreffende onderzoeker suggereren. Daarnaast zijn in 2015 de zogenaamde projectgroepen van start gegaan. Binnen deze projectgroepen worden ieder jaar twee onderwerpen vastgesteld die wat controversiëler van aard zijn en zich meer richten op de 'out of the box' vraagstukken. Binnen het Netspar-netwerk wordt naar deelnemers gezocht die juist op een verschillende manier kijken naar het in de projectgroep behandelde onderwerp. De door de projectgroepen behandelde onderwerpen worden afgestemd met de Stichtingsraad en de Partner Research Council. De Stichtingsraad wordt geraadpleegd om de projectgroepen vast te stellen. Projecten worden afgerond met de publicatie van een paper en een (doorgaans) voor partners toegankelijk evenement.

Hoewel er dus enkele mogelijkheden bestaan om ook *out of the box* onderwerpen aan bod te laten komen, is de commissie van mening dat de directie weinig ruimte heeft om hier zelf direct (d.m.v. financiering) sturing aan te geven. Er is namelijk geen garantie dat op deze manieren ook lange termijn vraagstukken geadresseerd worden die verder van de bestaande praktijk afliggen en het onderzoeksbudget is mogelijk niet hoog genoeg. De commissie adviseert Netspar daarom om te overwegen om een budget vrij te houden waarmee de directie zelf onderzoek kan selecteren op onderwerpen waar niet direct de interesses van partners liggen maar dat voor de langere termijn wel van belang is.

De Netspar-directie heeft bovendien geen aparte budgettaire ruimte voor actuele vraagstukken. Netspar heeft via andere wegen kunnen inspelen op actuele, ad hoc vraagstukken (bijv. door het inzetten van reserves en het overhevelen van budget naar topicality grants). Met behulp van een aparte budgettaire ruimte voor de directie zal Netspar ook in staat zijn om ad hoc vraagstukken nog sneller op te pakken.

Onafhankelijkheid Netspar

De commissie is van mening dat Netspar (en zijn onderzoekers) de nabijheid tot partners (bedrijven, overheid, maatschappelijke organisaties) op een goede manier weet te combineren met onafhankelijkheid. Het brede netwerk van partners weerspiegelt de diversiteit met verschillende belangen van de sector, dit vormt een belangrijke waarborg voor de onafhankelijkheid van Netspar. Tijdens de gesprekken hebben partners benadrukt juist behoefte te hebben aan een onafhankelijke partij die, ongeacht hun eigen belangen, hen bedient met objectieve informatie en argumenten. Partners zien de onafhankelijkheid van Netspar als essentieel voor het functioneren van Netspar.

Tijdens de site visit is ook gesproken over hoe Netspar de positie als 'honest broker' bewaakt. Bijvoorbeeld wanneer het gaat om beeldvorming in de media en zijn positie in het publieke debat. Zo is er regelmatige sprake van 'cherry picking' door de media. Duidelijk is geworden dat dit grotendeels buiten de invloedssfeer van Netspar ligt. Netspar geeft aan zo objectief mogelijk naar onderwerpen te kijken, zowel de voor- als tegenargumenten voor het voetlicht te brengen en op een laagdrempelige manier onderzoeksresultaten te ontsluiten. De one-pagers helpen hierbij omdat het Netspar in staat stelt bondig te laten zien wat de onderzoeksresultaten zijn. De commissie constateert dat Netspar de rol van *honest broker* goed vervult, en vindt dat prijzenswaardig. Ten overvloede beveelt ze dit punt als blijvend punt van aandacht van de directie.

Maatschappelijke betekenis langere termijn

Ook in de toekomst zal het onderzoek van Netspar van belang blijven voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Vragen over de keuze tussen pensioencontractvarianten, de inrichting daarvan, de transitie, de communicatie rond het nieuwe stelsel, bezwaarrecht, het

omgaan met bestaande buffers en sponsor-garanties zullen aandacht vragen van Netspar. Het pensioen in de tweede pijler kan echter niet los worden gezien van andere (financiële) aspecten in de levensloop. Het is daarom volgens de commissie van belang dat Netspar ook goed zicht blijft houden op maatschappelijke relevante thema's (digitalisering, duurzaamheid, de veranderende arbeidsmarkt, en ongelijkheid) voor de langere termijn. Als het hierin slaagt, is de verwachting dat de maatschappelijke betekenis van Netspar daarom ook in de toekomst groot kan zijn.

3.3 (Inter)nationale betekenis

Netspar heeft een gevestigde positie verworven binnen het domein van pensioenen en de financiering van de oude dag in Nederland. Netspar verbindt verschillende publieke en private organisaties in het pensioendomein met wetenschappers. Een belangrijke kracht van Netspar is zijn partnernetwerk bestaande uit universiteiten, de private sector en de overheid. Dit partnernetwerk speelt een essentiële rol in het opstellen van een maatschappelijk relevante onderzoeksagenda. Niet alle actoren uit de pensioensector zijn aangesloten bij het netwerk, maar het staat hen vrij om een partnerschap aan te gaan en daarmee invloed uit te mogen oefenen op de onderzoeksagenda. Hoewel Netspar geen directe sturing heeft op de samenstelling van het netwerk, merkt de commissie op dat hier wel een aandachtspunt voor Netspar ligt wanneer de vertegenwoordiging van verschillende partijen uit de sector uit balans raakt.

Het netwerk van Netspar bestaat naast organisaties tevens uit een groot aantal research fellows. Netspar kan een beroep doen op dit netwerk om input te leveren wanneer dit nodig is. De omvang van dit netwerk zorgt voor de flexibiliteit die nodig is om in te kunnen spelen op ad hoc vraagstukken. Wel merkt de commissie op dat het voor sommige fellows niet helemaal duidelijk is wat er van hem of haar wordt verwacht en waar hij of zij recht op heeft. Netspar zou hier in de communicatie richting de fellows aandacht aan kunnen besteden.

Internationale positie

In zijn wetenschappelijke activiteiten is Netspar ook internationaal gericht. De wetenschappelijke rol van Netspar op internationaal niveau is betekenisvol. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de actieve betrokkenheid van Netspar bij de oprichting van soortgelijke buitenlandse netwerkorganisaties in het buitenland (CINTIA in Italië en PerCent in Denemarken) en de oprichting van IPRA (International Pension Research Association). Ook de grote belangstelling voor en waardering van de jaarlijkse internationale pensioenconferentie van Netspar onder internationale wetenschappers over de hele wereld zijn illustratief voor de internationale positie van Netspar.

De internationale focus van de wetenschappelijke activiteiten van Netspar wordt door de commissie als positief ervaren om meerdere redenen. Zo biedt internationaal georiënteerd onderzoek, bijvoorbeeld naar buitenlandse best practices, waardevolle inzichten voor de Nederlandse context. Hierin spelen de Comparative Research Grants een rol: sinds 2017 worden deze grants uitgegeven aan onderzoeksprojecten waarin buitenlandse pensioenstelsels vergeleken worden met het Nederlandse stelsel. Uit de gesprekken blijkt dat internationale vergelijkingen meer opleveren dan vooraf verwacht. Een andere meerwaarde is dat door het meenemen van de internationale context in resultaten uit de Nederlandse situatie onderzoekers meer kans maken om in internationale wetenschappelijke tijdschriften te publiceren. Ook moet opgemerkt worden dat voor sommige vraagstukken geldt dat ze universeel zijn (zoals rondom het onderwerp risicoaversie) en het om het even is of onderzoek binnen de Nederlandse context plaatsvindt of in het buitenland.

Het verstevigen van de internationale kennisuitwisseling met aandacht voor de Europese invloed op de financiering van de oude dag in Nederland is één van de ambities van Netspar voor het Werkprogramma 2019-2023. Als gevolg van het verminderde budget van Netspar is hier in de afgelopen jaren echter minder aandacht naar uitgegaan doordat partners in het licht van dit teruggelopen budget de Nederlandse context vooropstelden. Zo zijn de ontwikkelingen op Europees niveau grotendeels buiten beschouwing gebleven, hoewel er in de evaluatie uit 2017 werd geconstateerd dat de Europese dimensie door de toenemende invloed op de Nederlandse context onderwerp van aandacht zou moeten zijn.

De commissie ziet de verminderde aandacht voor internationale pensioenvraagstukken als onwenselijk. Het belang van het Europees beleid zal naar verwachting van de commissie de komende jaren toenemen, wat invloed heeft op de wijze waarop het Nederlands pensioenstelsel zich ontwikkelt. Netspar zou in de ogen van de commissie een rol kunnen spelen in het identificeren van trends in de Europese discussie zijn en vanuit die invalshoek onderzoeksonderwerpen agenderen die relevant zijn voor Nederland. De commissie is bovendien van mening dat ook de internationale vergelijkingen van meerwaarde zijn gebleken de afgelopen periode en raadt Netspar dan ook aan om hier op blijven in te zetten (ondanks afnemend budget). Tot slot wil de commissie Netspar in het licht van het beperkte budget in ieder geval aanraden te blijven zoeken naar 'laaghangend fruit', oftewel het aangaan van internationale contacten d.m.v. het bijeenbrengen van internationale onderzoekers en het uitwisselen en leren van elkaars bestaande kennis.

Financiering

Netspar kampt met een teruggelopen budget voor het werkprogramma 2019-2023 ten opzichte van het werkprogramma 2015-2019 (zie ook paragraaf 2.2.2). Er zijn geen resterende middelen meer van meerjarige sponsorbijdrage van Stichting FVP uit 2015 en de nieuw verworven gelden van Instituut Gak en ClickNL zijn niet voldoende om het budget op peil te houden. Netspar heeft het tekort de afgelopen jaren kunnen opvangen met opgebouwde reserves. Hierdoor heeft Netspar zijn activiteiten grotendeels kunnen voortzetten, maar voor de langere termijn komt zijn financiële weerbaarheid in het geding.

Het teruggelopen budget heeft als gevolg dat Netspar keuzes heeft moeten maken in de besteding van middelen, waarbij prioritering samen met de partners heeft plaatsgevonden. Zo is er zoals genoemd minder dan gepland aandacht besteed aan multidisciplinaire samenwerking binnen onderzoeksprojecten en internationale pensioenvraagstukken. Ook is er minder ruimte gekomen voor diepgaand onderzoek: er worden voor de periode 2019-2023 bijvoorbeeld geen Individual Research Grants meer (IRG) toegekend (het programma 2015-2019 voorzag hier wel in). Onderliggend hieraan ligt de neiging van partners om voorkeur te geven aan onderzoek dat zich richt op vraagstukken die op de kortere termijn urgent zijn (bijvoorbeeld binnen kortlopende Topicality projecten) boven de investering in meerjarig fundamenteel onderzoek en investeringen in jonge onderzoekers van de toekomst, waarbij de meerwaarde zich pas op de langere termijn manifesteert.

De commissie beschouwt het teruggelopen budget als een zorgelijke ontwikkeling, zeker in combinatie met de toenemende tarieven van onderzoekers waardoor er minder gedaan kan worden voor dezelfde middelen (zie paragraaf 3.1). Het risico bestaat dat het betrokkenheid van (senior) onderzoekers vermindert doordat hun onderzoeksprojecten financieel niet meer volledig gedekt kunnen worden, terwijl tegelijkertijd de IRG's zijn afgeschaft waarmee de aanwas van jonge onderzoekers en daarmee de continuïteit van Netspar ook onder druk is komen te staan.

Om dit financieringsprobleem aan te pakken adviseert de commissie Netspar om zich in te (blijven) zetten om een bredere inkomensbasis te genereren. De commissie constateert tegelijkertijd dat de bijdragen van partners in de afgelopen jaren gelijk zijn gebleven. De commissie raadt de directie daarom aan te overwegen het gesprek aan te gaan met partners over het aanpassen (indexering) van de partnerbijdragen om zo het budget te vergroten. Ook het aanwerven van nieuwe partners (zowel industrie als overheid) of externe subsidiegevers (zoals is gebeurd met Instituut Gak en ClickNL) ziet de commissie als een te verkennen route om de inkomensbasis te vergroten. Het bezuinigen op de omvang van of het aantal (typen) grants (bijv. op internationale vergelijkingen of multidisciplinair onderzoek) raadt de commissie af.

De belangrijkste overweging bij dit advies is de verwachting van de commissie dat de omvang van het huidige budget niet toereikend zal zijn om invulling te geven aan alle ambities en wensen (internationaal, multidisciplinair, zowel junior als senior onderzoekers financieren, verbreding, behoud van solide kennisbasis en valorisatie-activiteiten). Mocht Netspar er niet in slagen een bredere inkomensbasis te genereren, dan betekent dit volgens de commissie dat in de toekomst keuzes gemaakt zullen moeten worden met betrekking tot de verdeling van onderzoeksgelden over de verschillende typen onderzoek en onderzoeksthema's. De commissie raadt in dat geval de Netspar-directie aan om hierover het gesprek aan te gaan met zijn partners (zowel de wetenschappelijke partners, als de overheid en de sectorpartners) over de gevolgen van deze keuzes en zo de verwachtingen te managen. Zo zullen er minder grants kunnen worden toegekend, als wetenschappelijke partners het wenselijk achten dat een theme grant ook tijd van een senior vergoedt. Het gesprek voeren over de centrale vraag 'wat betekent een goede oudedagsvoorziening' kan helpen bij het maken van keuzes en prioritering bij de inzet van middelen. Uiteindelijk is het in het belang van alle typen partners dat het wetenschappelijk, diepgaand onderzoek en de betrokkenheid van zowel senior als junior onderzoekers geborgd blijven binnen Netspar. Diepgaand meerjarig onderzoek is essentieel voor de kennisbasis en een randvoorwaarde voor het behoud van de onafhankelijke kennispositie van Netspar.

3.4 De mate van kennistransfer

Goede kennisdeling is van groot belang voor Netspar om impact te hebben. Netspar heeft de afgelopen periode sterk ingezet op de uitbreiding van instrumenten voor kennisdeling wat heeft geresulteerd in een breder bereik. De commissie vindt dit een positieve ontwikkeling omdat dergelijke kennisdelingsactiviteiten de relevantie en impact van onderzoek voor de praktijk versterken. De commissie signaleert echter ook een keerzijde aan het toegenomen aantal kennisdelingsinstrumenten: het gevaar bestaat dat onderzoekers overvraagd worden, zeker in relatie tot het gelijk gebleven budget van de grants. Daar komt bij dat het voor de buitenwereld niet altijd even duidelijk is welke instrumenten en publicatieproducten er zijn, met welk doel en voor welke doelgroep (zie ook verderop in deze paragraaf).

Kennisdisseminatie en valorisatie

Kennisdeling is één van de drie hoofdfuncties van Netspar en Netspar heeft hiertoe verschillende instrumenten ontwikkeld c.q. tot zijn beschikking:

- *Industry events*: congressen, kennisseminars, Netspar anniversary meeting, bestuursdiner.
- *Co-creatie*: werkgroepen, projectgroepen.
- *Onderwijs*: masterclass serie, MSc track events.
- *On demand*: industry papers met one pagers, podcasts en korte video's, website en social media.

Netspar organiseert twee soorten sectorgerichte bijeenkomsten; de industry events en de werk- en projectgroepen. Tabel 2 en Tabel 3 geven inzicht in het aantal sectorgerichte evenementen en het aantal en het type deelnemers aan deze evenementen.

Tabel 2. Aantal sectorgerichte evenementen (Bron: Zelfevaluatie Netspar 2021).

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Werkgroepen	34	23	19	12	10	23
Sectorevenementen	5	10	12	9	10	16
Projectgroepen	2	2	2	2	2	2
Kennisseminars	10	10	10	7	14	11
Bestuursdiners	-	1	1	1	2	2
Totaal	51	46	44	31	38	54

Tabel 3. Aantal deelnemers bij sectorgerichte evenementen (bron: Zelfevaluatie Netspar 2021).

Deelnemers uit:	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pensioen- en verzekeringswereld	642	521	493	344	609	2044
Publieke sector	151	139	74	42	72	71
Wetenschap	254	210	236	300	209	237
Overig	109	111	68	146	18	66
Totaal	1156	981	1470	832	908	2418

Uit de gesprekken met partners en onderzoekers is gebleken dat de verschillende evenementen voor kennisdeling met de sector ('industry events') zeer gewaardeerd worden. Onderdeel van de meerwaarde van Netspar als netwerkorganisatie voor praktijkbeoefenaren, beleidsmakers en onderzoekers is dan ook het in contact en in discussie komen met elkaar.

Netspar heeft twee type instrumenten voor co-creatie: werkgroepen en projectgroepen. Via projectgroepen wordt kennis gedeeld tussen verschillende betrokkenen op actuele onderwerpen. In werkgroepen worden tussentijdse resultaten van onderzoekspapers besproken. Toen door corona de werkgroepbijeenkomsten geen doorgang konden vinden zijn after lunchbijeenkomsten geïntroduceerd. Deze after lunch webinars zijn zeer positief ontvangen. Netspar is van plan hier ook na corona mee door te gaan (i.c.m. met offline evenementen). Ook onderwijs is een belangrijk instrument dat Netspar inzet voor het delen van kennis. Partners versterken hiermee hun positie als aantrekkelijke werkgever.

Het 'on demand' aanbod van Netspar is de afgelopen periode flink uitgebreid. Zo is Netspar begonnen met podcasts en microlearnings (korte uitlegvideos) om op een laagdrempelige manier kennis te delen en zo ook een breder netwerk te bereiken. De verbreding uit zich zowel in een breder bereik onder groepen die niet direct tot de financiers behoren als een breder bereik bij bestaande partners (ook personen buiten de 'usual suspects' worden bijv. met podcasts en microlearnings bereikt). Ook de one pagers, waarin Netspar op een toegankelijke manier onderzoeksresultaten ontsluit, dragen bij aan een breder bereik. One pagers helpen Netspar bovendien om meer grip te hebben op hoe boodschappen naar buiten worden gebracht. Tot slot heeft Netspar de afgelopen anderhalf jaar ook sterker ingezet op een breder bereik op social media. De commissie vindt dit een positieve ontwikkeling. Dergelijke kennisdelingsactiviteiten waarborgen de relevantie van onderzoek voor de praktijk.

De commissie signaleert echter ook een keerzijde aan het toegenomen aantal kennisdelingsinstrumenten: de balans tussen academische en valorisatieactiviteiten is onder druk komen te staan. Valorisatie-activiteiten vergen veel inspanning van onderzoekers waarmee het gevaar bestaat dat onderzoekers overvraagd worden, zeker in relatie tot het gelijk gebleven

budget van de grants (zie ook paragraaf 3.1). Onderzoekers worden met hun gelimiteerde tijd/middelen gedwongen een keuze te maken tussen academische output en valorisatie (en onderwijstaken). Vooral bij jongere tenure trackers is de druk om wetenschappelijk productief te zijn hoog, industry papers wegen daarin niet mee terwijl het juist de jongere onderzoekers veel tijd kan kosten om een industry paper te schrijven (vergt een andere manier van benaderen van het onderzoek). Bovendien hebben onderzoekers zelf soms ook al een outlet voor valorisatie, waardoor de kans bestaat dat ze dubbel werk doen. De kennisdelingsactiviteiten zelf worden overigens over het algemeen wel als waardevol gezien door de onderzoekers (koppeling met praktijk, verspreiding van kennis en het vergroten van kennisbenutting). Voor promovendi, die verplicht zijn deelresultaten van onderzoek tijdens werkgroepbijeenkomsten te presenteren, is het prettig om tussentijds al bevindingen te kunnen presenteren (levert positieve feedback en energie op). Zij leren hierbij ook een nuttige vaardigheid aan.

Daarnaast merkt de commissie op dat het voor sommige bij Netspar betrokkenen door de veelheid aan valorisatie-instrumenten onduidelijk is voor welke doelgroep een bepaald instrument bedoeld is. Zo is bijvoorbeeld voor specialisten de combinatie van een wetenschappelijk paper met een industry paper voldoende, voor een breder publiek en voor bredere maatschappelijke impact zijn ook andere platformen relevant (podcasts, social media).

De Netspar-directie onderkent dat de ruimte voor academische activiteiten onder druk staat en onderneemt al een aantal maatregelen om de belasting van de valorisatie-activiteiten te beperken. Zo mogen industry papers voortaan in het Engels geschreven worden, zodat ze makkelijker doorontwikkeld kunnen worden naar internationaal wetenschappelijke artikelen. Ook is Netspar gestopt met de Netspar Briefs, die effectief maar ook tijdsintensief waren. Er zijn echter ook activiteiten bijgekomen, zoals podcasts en micro-learnings.

De commissie wil in relatie tot de balans tussen valorisatie- en academische activiteiten een aantal suggesties doen:

- Netspar zou kunnen verkennen of er kansen zijn om meer en slimmer gebruik te maken van bestaande platformen en instrumenten voor kennisverspreiding (MeJudence, ESB, Pensioen Pro, PensioenMagazine etc.). Van belang hierbij is dat ten eerste wordt gekeken naar het inzetten op publicaties op platformen die tevens als wetenschappelijke publicaties kunnen gelden zodat de publicatie zowel bijdraagt aan valorisatie als aan wetenschappelijke output. Ten tweede zouden publicaties in dergelijke vakbladen mogelijk ook ter vervanging kunnen gelden van Netspar industry papers (die universiteiten niet meewegen in het meten van wetenschappelijke output) om dubbel werk te voorkomen.
- De commissie adviseert Netspar om na te gaan welke valorisatie-instrumenten effectief en efficiënt zijn in termen van het bereiken van de beoogde doelgroep en het realiseren van impact, en alleen in te zetten op die instrumenten. Dit kan bijdragen aan zowel het verminderen van de druk van valorisatie-activiteiten als aan het overzichtelijker maken van het totale aanbod aan instrumenten. Netspar zou hiervoor kunnen kijken naar het gebruik van instrumenten: hoeveel wordt gebruik gemaakt van website? Hoe goed worden industry papers gelezen? De commissie verwacht dat dit soort informatie Netspar kan helpen om de doelgroep van instrumenten scherper te definiëren en om eventueel een onderbouwd besluit te nemen om te stoppen met producten met een beperkt bereik. Ook kan dit onderzoekers motiveren omdat het inzicht geeft in de impact van hun valorisatie-activiteiten.

Gebruik van kennis en deelname aan activiteiten voor kennisdeling door partners versus niet-partners

In de zelfevaluatie wordt gesproken over de overweging om bij de nadere uitwerking van de kennisagenda 2023-2027 een 'betaalmuur' in te voeren. In het najaar van 2021 is een partnerarrangementencommissie opgericht die met het oog op het volgende werkprogramma advies zal uitbrengen over het aanbod van activiteiten vanuit Netspar, als wel de wijze waarop en de vergoeding waartegen partijen van die activiteiten gebruik kunnen maken.

Netspar worstelt met enerzijds exclusiviteit voor partners waarborgen en free rider gedrag voorkomen en anderzijds het open en toegankelijke karakter van het netwerk. Overigens staat de toegankelijkheid van wetenschappelijke publicaties buiten kijf. De overweging van de betaalmuur betreft vooral de activiteiten die Netspar biedt i.h.k.v. het partnerarrangement. De partnerarrangementen inclusief eventuele betaalmuur zijn bovendien gericht op de financiering vanuit de sector. Hier valt de publieke financiering vanuit de betrokken departementen niet onder.

Met betrekking tot het eerste punt (exclusiviteit waarborgen en free rider gedrag voorkomen) (h)erkent de commissie dat het in het kader van acquisitie van belang is dat Netspar partners voldoende exclusiviteit kan bieden en dat het lidmaatschap voldoende aantrekkelijk is om de investering te rechtvaardigen. Zeker ook in relatie tot de zorgen die er zijn om de teruglopende budgetten (zie paragraaf 3.3) acht de commissie het van belang dat bestaande partners aan boord blijven en dat nieuwe partners toetreden tot het netwerk. Met betrekking tot het tweede punt merkt de commissie op dat een eventuele betaalmuur niet strookt met de missie van Netspar om de oude dag te verbeteren en met de kernwaarde 'toegankelijkheid voor nieuwkomers', noch bij de publieke financiering van Netspar. Uit de gesprekken blijkt dat het draagvlak voor een betaalmuur beperkt is onder de geïnterviewde wetenschappers en partners. Partners geven aan dat de primaire toegevoegde waarde van het partnership bestaat uit het voordeel dat ze vroegtijdig op de hoogte zijn van de resultaten, mee kunnen beslissen over selectie van onderzoek en vragen kunnen stellen.

De commissie is geen voorstander van een betaalmuur, mede gezien het belang dat in de wetenschap aan Open Access wordt gehecht en omdat binnen Netspar publieke middelen worden ingezet. Wel is de commissie in algemene zin voorstander van het mogelijk maken van exclusiviteit van bepaalde activiteiten tegen betaling met het oog op het aantrekkelijker maken van het partnership (mits open toegang tot wetenschappelijke onderzoek is gewaarborgd). De commissie is van mening dat de toegevoegde waarde van het Netspar-lidmaatschap op dit moment voldoende wordt gewaarborgd. Zo zijn de after lunch webinars en evenementen exclusief toegankelijk voor partners. Ook beslissen partners via de Partner Research Council direct mee over de besteding van onderzoeksbudgetten. Partners doen ook gratis mee in het executive onderwijs en krijgen een kennisseminar op locatie.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De commissie constateert dat Netspar de basis goed op orde heeft. Het is een goed geleide organisatie. Het draagvlak voor Netspar onder partners en onderzoekers is groot en de onafhankelijkheid van Netspar staat niet ter discussie. Dit betekent niet dat onafhankelijkheid vanzelfsprekend is. Die moet goed onderhouden worden omdat het wordt gezien als essentieel voor het functioneren van Netspar. De commissie ziet dat Netspar met een aantal dilemma's te maken heeft:

- Exclusiviteit van het aanbod voor partners en voorkomen van free rider gedrag;
- Verbreding naar multidisciplinair en internationaal onderzoek en een integrale benadering van de oudedagsvoorziening versus 'schoenmaker blijf bij je leest';
- Het stimuleren van jonge onderzoekers/aanwas van nieuw talent versus financiering voor senior onderzoekers;
- Spanning tussen wetenschappelijke output en meer toepasbare maatschappelijke vragen;
- Balans tussen (activiteiten gericht op) de kennisbasis van Netspar en valorisatie;
- Voorkomen dat steeds bij het veilige midden wordt uitgekomen; het risico dat voorstellen gehonoreerd worden met de grootste gemeenschappelijke deler, terwijl niche-onderwerpen minder kans maken om gekozen te worden.

Er is over het algemeen veel vertrouwen bij betrokkenen over hoe Netspar omgaat met deze 'balanceeract'. Ook de commissie heeft de indruk dat de directie zich goed bewust is van deze dilemma's.

Bij de vorige evaluatie is Netspar door de evaluatiecommissie beoordeeld op de criteria wetenschappelijke betekenis, maatschappelijke betekenis en mate van kennistransfer. Bij het criterium (inter)nationale betekenis werd alleen ingegaan op de nationale betekenis van Netspar. Ook deze keer vindt de evaluatiecommissie het eenvoudiger om zich uit te spreken over de beoordeling van Netspar op de overige drie criteria en de nationale betekenis, dan de internationale betekenis. Voor de wetenschappelijke betekenis hebben we houvast aan de prestaties van andere wetenschappelijke netwerken, instituten en onderzoeksgroepen. Bij de maatschappelijke betekenis en mate van kennistransfer kunnen we kijken welke impact deze hebben en die met Netspar vergelijken. Bij het beoordelen van internationale betekenis biedt dat echter veel minder houvast, omdat daarbij niet alleen de prestatie van Netspar beoordeeld moet worden, maar ook het internationale veld waarbinnen Netspar presteert. Binnen een specialisme dat in veel landen in ruime mate beoefend wordt, kan beoordeeld worden hoe goed een Nederlands instituut of netwerk is in vergelijking met buitenlandse equivalenten. In het geval van pensioenonderzoek zijn er weinig wetenschappelijke kennisnetwerken vergelijkbaar met Netspar, en zijn die bovendien deels in navolging van Netspar ontwikkeld. Men zou daaruit kunnen concluderen dat Netspar met kop en schouders boven de buitenlandse concurrentie uitsteekt, maar dit oordeel ontbeert een duidelijk referentiepunt van vergelijkbare instituten. Aan de andere kant is de positie van Netspar in dit weinig ontwikkelde veld evident belangrijk. De internationale positie is dus in ieder geval goed; Netspar is een voorloper met hoog aanzien internationaal, maar de commissie komt tot een voorzichtig oordeel gegeven de matige ontwikkeling van het internationale veld.

Concluderend komt de commissie voor wat betreft de inhoudelijke eindevaluatie van de periode 2015-2021 op de vier evaluatiecriteria tot het volgende oordeel:

- **Wetenschappelijke betekenis: zeer goed.** Netspar is een uniek instituut op het gebied van pensioenonderzoek en kent een hoog (ook internationaal) aanzien. Vanuit wetenschappelijk oogpunt blijkt de (internationale) impact van Netspar onder meer uit de kwaliteit van de publicaties. Daarnaast is de jaarlijkse internationale pensioenconferentie illustratief voor de (internationale) wetenschappelijke impact van Netspar. De commissie uit haar zorgen over de afname van budgetten voor meerjarig fundamenteel onderzoek in relatie tot de fundamentele lange termijn kennisontwikkeling van Netspar en merkt op dat Netspar ervoor moet waken dat de direct toepasbare vragen het diepgaand meerjarig onderzoek niet verdringen.
- **Maatschappelijke betekenis: uitstekend.** De maatschappelijke betekenis van Netspar is uitstekend en uit zich op verschillende manieren. Netspar vertaalt wetenschappelijke inzichten naar de maatschappij en pensioensector en andersom ontwikkelt Netspar kennis die aansluit bij maatschappelijk relevante vraagstukken. Netspar draagt hiermee bij aan het objectiveren van kennis en levert met zijn wetenschappelijke en onafhankelijke inzichten een cruciale bijdrage aan het pensioendebat. De commissie constateert dat Netspar de rol van *honest broker* goed vervult, en vindt dat prijzenswaardig.
- **(Inter)nationale betekenis:**
 - **Nationale betekenis: uitstekend.** Netspar heeft een gevestigde positie verworven binnen het domein van pensioenen en de financiering van de oude dag in Nederland. Een belangrijke kracht van Netspar is zijn partnernetwerk bestaande uit universiteiten, de private sector en de overheid. Dit partnernetwerk speelt een essentiële rol in het opstellen van een maatschappelijk relevante onderzoeksagenda.
 - **Internationale betekenis: goed tot zeer goed.** De commissie constateert dat Netspar een sterke internationale positie heeft en internationaal een hoog aanzien geniet, maar bij gebrek aan vergelijkbare netwerkorganisaties is de commissie voorzichtig in haar oordeel. De internationale focus van de wetenschappelijke activiteiten (betrokkenheid bij oprichting buitenlandse Netspar-equivalenten, internationale pensioenconferentie, de introductie van comparative research grants) van Netspar wordt door de commissie als positief ervaren. De commissie ziet een verminderde aandacht voor internationale pensioenvraagstukken echter als onwenselijk.
- **De mate van kennistransfer: zeer goed tot uitstekend.** Netspar heeft de afgelopen periode sterk ingezet op de uitbreiding van kennisdeling wat heeft geresulteerd in een breder bereik. De commissie vindt dit een positieve ontwikkeling omdat dergelijke kennisdelingsactiviteiten de relevantie en impact van onderzoek voor de praktijk versterken. De commissie signaleert echter ook een keerzijde aan de toegenomen kennisdeling en valorisatie-activiteiten die veel vragen van onderzoekers, zeker in relatie tot het gelijk gebleven budget van de grants.

4.2 Aanbevelingen

De commissie geeft de directie een aantal aanbevelingen en overwegingen mee:

- **De grootste zorg van de commissie zit in de teruggelopen financiering waardoor er steeds minder budget is voor meerjarig diepgaand onderzoek. De commissie is van mening dat Netspar zich moet (blijven) inzetten om een bredere inkomensbasis te genereren.** Hoewel de Netspar-directie zich met succes heeft ingespannen om alternatieve inkomsten te genereren voor de weggevallen FVP-middelen (waardoor dit wegvallen ten dele opgevangen is), blijft het budget te

beperkt om alle noodzakelijk geachte activiteiten te kunnen ondernemen. Vanuit de meerjarige onderzoeksgrants kunnen namelijk steeds minder senior onderzoekers bekostigd worden; de omvang van deze theme grants is al jarenlang gelijk gebleven terwijl kosten van zowel junior als senior onderzoekers zijn gestegen. Bovendien zijn de valorisatieactiviteiten niet afgenomen (eerder toegenomen) wat extra druk zet op de academische activiteiten van onderzoekers. Het gevolg hiervan is dat de budgettaire ruimte van Netspar nog beperkter wordt. Dit betekent dat ofwel het aantal theme grants of het aantal of de omvang van andere grants moet afnemen, ofwel dat er meer budget moet worden gegenereerd. De commissie ziet echter beperkte mogelijkheden om te bezuinigen op andere grants gegeven de meerwaarde ervan. De commissie is van mening dat Netspar zich moet (blijven) inzetten om een bredere inkomensbasis te genereren. De commissie adviseert de directie verder:

- ... om naar partners en onderzoekers toe aan verwachttingsmanagement te doen inzake de omvang van het budget, de grants en wat daarmee bekostigd kan worden, wat niet en wat de gevolgen van keuzes daarin zijn.
 - ... om te overwegen in gesprek te gaan met bestaande partners over het herzien van de partnerbijdrage om zo het budget te vergroten. Ook het aanwerven van nieuwe financiers (sector, overheid of externe subsidiegevers) ziet de commissie als een te verkennen route.
 - ... om een gesprek te voeren met partners over de positionering van Netspar met centrale vraag 'wat betekent een goede oudedagsvoorziening?'. Dit kan helpen bij het maken van keuzes en prioritering bij inzet van middelen.
- **Op sommige punten is een meer actieve sturing van het onderzoek nodig door de directie. Overweeg als directie om ruimte in het budget te houden dat naar inzicht van de directie kan worden besteed.** De commissie raadt hierbij wel aan dat er een manier wordt gevonden om het oordeel van de directie te toetsen, mogelijk ligt hier een rol voor de Stichtingsraad. De commissie heeft voor dit advies twee argumenten:
 - Dit geeft de directie de mogelijkheid om in te spelen op actuele ontwikkelingen en ad hoc vraagstukken zonder dat daar reserves voor moeten worden ingezet of budgetten moeten worden overgeheveld.
 - De stemprocedure in de PRC heeft het risico dat die kan leiden tot middle of the road gedrag (het 'veilige midden'). Daardoor worden voorstellen gehonoreerd die dicht bij de bestaande praktijk aanliggen. Een apart 'vrij' budget biedt directie mogelijkheden om onderzoek te financieren waar niet direct de interesses van partners liggen maar dat voor de langere termijn van belang is.

De commissie realiseert zich dat het reserveren van budgettaire ruimte voor de directie nog meer druk zet op het al beperkte budget. Een mogelijkheid is om een halve theme grant per jaar in te zetten voor het directie-budget.
- **Behoud aandacht voor investeringen in junior onderzoekers om de continuïteit en de lange termijn kennisbasis van Netspar te waarborgen.** De meerwaarde van investeringen in de ontwikkeling van onderzoekstalent manifesteert zich veelal pas op de langere termijn, waardoor de neiging ontstaat om hier minder prioriteit aan te geven. Dat de Individual Research Grants zijn afgeschaft ziet de commissie als een gemis. De commissie bepleit dat bij het maken van toekomstige keuzes nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de jonge generatie onderzoekers in het kader van de continuïteit van Netspar als organisatie en om ervan verzekerd te zijn dat ook op de langere termijn de kennisbasis solide blijft.
- **Blijf de balans bewaken tussen academische en valorisatieactiviteiten.** De commissie constateert dat de balans tussen academische en valorisatieactiviteiten

onder druk is komen te staan. Het aantal kennisdeling-activiteiten en valorisatieproducten is vergroot terwijl de budgetten gelijk zijn gebleven. De commissie waardeert de inspanningen die Netspar levert op het vlak van valorisatie, dergelijke kennisdelingsactiviteiten waarborgen de relevantie van onderzoek voor de praktijk. Valorisatie-activiteiten vergen echter veel inspanning van onderzoekers waarmee het gevaar bestaat dat onderzoekers overvraagd worden.

- **De commissie raadt Netspar aan om de verschillende kennisverspreidingsinstrumenten en valorisatie-activiteiten te herijken. Dit kan Netspar doen door te bekijken welke instrumenten en activiteiten nodig zijn om de beoogde doelgroep te bereiken en impact te realiseren, en alleen in te zetten op die instrumenten.** Netspar zou daarbij kunnen verkennen of er kansen zijn om meer en slimmer gebruik te maken van bestaande platformen en instrumenten voor kennisverspreiding. Van belang hierbij is dat dubbel werk wordt voorkomen door in te zetten op publicaties die tevens als wetenschappelijke publicaties en die mogelijk ook ter vervanging van Netspar industry papers kunnen gelden.
- **Blijf aandacht houden voor de positionering van Netspar op het domein van pensioenen en financiering van de oude dag in Nederland.** De commissie ziet een spanningsveld tussen enerzijds de roep om een verbreding van onderzoeksvragen in relatie tot een meer integrale benadering van de oudedagsvoorziening en anderzijds het vasthouden aan de focus op alleen de inkomensvoorziening van het individu van de oude dag en het uitvoeren van diepgaand onderzoek op dit vlak (pensioen als doel vs. pensioen als middel). Het risico bestaat dat Netspar mogelijk ongemerkt opschuift naar de verbreding en integrale aanpak zonder dat hier een fundamentele keuze aan ten grondslag ligt. Iets vergelijkbaars geldt voor de relatie tussen onderzoek naar concrete praktische punten bij de uitvoering van pensioenen, en onderzoek naar mogelijke ontwikkelingen op de langere termijn (digitalisering, duurzaamheid, de veranderende arbeidsmarkt, en ongelijkheid). De commissie wil dan ook benadrukken dat het van belang is dat Netspar aandacht blijft houden voor zijn positionering op deze gebieden. Het gesprek voeren over de centrale vraag 'wat betekent een goede oudedagsvoorziening?' kan helpen bij de positionering van Netspar.
- **Verken verder of de partners nog meer exclusiviteit kan worden geboden zonder de toegang tot onderzoeksresultaten te beperken.** De commissie is van mening dat de toegevoegde waarde van Netspar-partner zijn op dit moment voldoende wordt gewaarborgd en is derhalve geen voorstander van een eventuele betaalmuur. Wel moedigt de commissie Netspar aan om de mogelijkheden voor het exclusief maken van bepaalde activiteiten voor partners verder te verkennen ook met het oog op het uitbreiden van het netwerk en het daardoor vergroten van het budget.

Bijlage 1. Reactie Netspar

Network for Studies on Pensions, Aging and Retirement

Correspondence

P.O. Box 90153

5000 LE Tilburg

The Netherlands

Phone +31 13 466 21 09

Fax +31 13 466 30 66

E-mail info@netspar.nl

www.netspar.nl

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Evaluatiecommissie Netspar
T.a.v. mevrouw R. d'Adelhart Toorop, voorzitter

Tilburg, 20 december 2021

Betreft: reactie op evaluatierapport
Kenmerk: N2021.066

Geachte mevrouw d'Adelhart Toorop,

In reactie op de 'Evaluatie Netspar 2015-2021' willen we allereerst onze dank betuigen voor de brede waardering die er voor de bijdrage van Netspar aan het pensioendebat in Nederland wordt uitgesproken. Wij kunnen ons goed vinden in de aanbevelingen en nemen die ook mee bij de formulering van onze ambities in het Werkprogramma 2023-2027. Hieronder geven we een reactie op de aanbevelingen in het rapport.

Financiering

De grootste zorg van de commissie zit in de teruggelopen financiering waardoor er steeds minder budget is voor meerjarig diepgaand onderzoek. Wij delen deze zorg. De evaluatiecommissie geeft aan dat Netspar zich met succes heeft ingespannen om alternatieve inkomsten te genereren voor de weggevallen FVP-middelen (waardoor dit wegvallen ten dele opgevangen is), maar het budget is inderdaad te beperkt om alle noodzakelijk geachte activiteiten te blijven ondernemen, waarbij de loonkosten van onderzoekers toegenomen zijn terwijl partnerbijdragen en grants al jaren gelijk zijn gebleven of zelfs afgenomen zijn. We spannen ons in om nieuwe financiers te werven en zijn overeenkomstig de aanbevelingen met de huidige partners in gesprek om de partnerbijdrage opwaarts te herzien. In aanloop naar het nieuwe werkprogramma doen we, in lijn met de aanbevelingen, aan verwachtingsmanagement voor wat betreft de omvang van het budget, de grants en wat daarmee bekostigd kan worden.

Balans kennisontwikkeling en valorisatieactiviteiten

We zijn erg blij met de hoge waardering voor de wetenschappelijke en maatschappelijke betekenis van Netspar en herkennen de spanning tussen academische kennisontwikkeling en valorisatie. In het licht van de nieuwe budgetten in het werkprogramma 2013-2027 zullen we de valorisatie-activiteiten herijken, rekening houdend met de verschillende doelgroepen die we willen bereiken. Ook zullen we daarbij rekening houden met de exclusiviteit die we partners kunnen bieden, zonder de toegang tot onderzoeksresultaten te beperken.

Korte versus lange termijn

De commissie geeft aan dat de stemprocedure in de Partner Research Council kan leiden tot 'middle of the road' gedrag. Hiermee wordt bedoeld dat gegeven de belangen van de Netspar partners vooral voorstellen gehonoreerd worden die dicht bij de bestaande praktijk aanliggen, terwijl lange termijn vraagstukken onvoldoende geadresseerd worden. De commissie stelt voor om als directie ruimte in het budget te houden dat naar inzicht van de directie kan worden besteed. De directie van Netspar bevestigt van harte het belang van onderzoek naar lange termijn vraagstukken. De prioritering van onderzoek leggen we het liefst bij de partners. Maar om ervoor te zorgen dat er voldoende budget ingezet wordt op lange termijn vraagstukken kunnen we samen met de partners aan het begin van het programma budget labelen voor lange termijn onderwerpen (zoals digitalisering, duurzaamheid en de veranderende arbeidsmarkt en pensioensector). Op eenzelfde manier zouden we ook een post "onvoorzien actueel" kunnen labelen, zodat ingespeeld kan worden op actuele ontwikkelingen en ad hoc vraagstukken zonder dat daar reserves voor moeten worden ingezet of budgetten moeten worden overgeheveld. De inzet van de gelabelde budgetten gebeurt in afstemming met de partners. Een belangrijke kanttekening is dat het reserveren van dergelijke budgettaire ruimte wel druk zet op het al beperkte budget.

Tot slot

We beamen de aanbeveling van de evaluatiecommissie dat er blijvend aandacht nodig is voor investeringen in jong talent, o.a. via grants. Ook is er blijvend aandacht voor de positionering van Netspar op het domein van pensioenen en financiering van de oude dag in Nederland.

Tot zover onze reactie op het evaluatierapport. Mochten onze reactie aanleiding geven tot vragen dan zijn we uiteraard graag bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Knoef', with a horizontal dotted line underneath it.

Marike Knoef
Algemeen directeur

CC Tessa Groot Beumer en Peter Gaillard

Bijlage 2. Evaluatiecommissie

Samenstelling evaluatiecommissie:

- Rosa d'Adelhart Toorop: Senior Associate (Pensions | Employee benefits) PWC;
- Lex Heerma van Voss: Directeur Huygens ING (KNAW), bijzonder Hoogleraar Geschiedenis van de Sociale Zekerheid Universiteit Utrecht;
- Pierre Koning: Hoogleraar Arbeidsmarkt in sociale zekerheid Vrije Universiteit Amsterdam;
- Edith Maat: Algemeen directeur Pensioenfederatie;
- Lennart Janssens: Afdeling pensioenbeleid Ministerie van SZW.

De commissie werd ondersteund door Tessa Groot Beumer en Anna Grond, beiden werkzaam als onderzoeker/adviseur bij Dialogic.

Bijlage 3. Gesprekspartners site visit

Programmaonderdelen en gesprekspartners site visit Netspar 9 november

Sessie 1: Gesprek met directie

- Marike Knoef: Algemeen directeur Netspar, hoogleraar empirische micro-economie Universiteit Leiden, bijzonder hoogleraar kapitaalgedekte pensioenvoorzieningen Tilburg University;
- Theo Nijman: Onderzoeksdirecteur Netspar, hoogleraar econometrie van de financiële markten Tilburg University;
- Peter Gaillard: Directeur bedrijfsvoering Netspar, secretaris Raad van Toezicht en Stichtingsraad Netspar.

Sessie 2: Gesprek met onderzoekers 1

- Anne Balter: Universitair docent departement Econometrics and Operations Research Tilburg University;
- Jim Been: Universitair docent departement Economie Universiteit Leiden;
- Lisa Brüggem: Hoogleraar Financiële Dienstverlening Maastricht University;
- Lieske Coumans: PhD-student Econometrics Tilburg University;
- Stefan Hochguertel: Universitair hoofddocent Economie Vrije Universiteit Amsterdam;
- Hans Hoeken: Hoogleraar Communicatie- en Informatiewetenschappen Utrecht Universiteit;
- Peter Schotman: Hoogleraar Finance Maastricht University.

Sessie 3: Gesprek met onderzoekers 2

- Dorly Deeg: Emeritus-hoogleraar Epidemiologie van de Veroudering VU Medisch Centrum;
- Kène Henkens: Afdelingshoofd Social Demography NIDI, hoogleraar Ageing, retirement and the Life Course University Medical Center Groningen;
- Kirsty Jansen: PhD-student Finance Tilburg University, data scientist/Onderzoeker De Nederlandse Bank;
- Mauro Mastrogiacomo: Universitair hoofddocent Economie Vrije Universiteit Amsterdam, econoom De Nederlandse Bank;
- Antoon Pelsser: Hoogleraar Finance and Actuarial Science Maastricht University, hoogleraar Quantitative Economics Universiteit van Amsterdam;
- Michel Vellekoop: Hoogleraar Actuarial Sciences and Mathematical Finance en afdelingshoofd Qualitative Economics Universiteit van Amsterdam;
- Cok Vrooman: Bijzonder hoogleraar Sociale Zekerheid en Participatie Universiteit Utrecht, senior wetenschappelijk medewerker Sociaal en Cultureel Planbureau.

Sessie 4: Gesprek met partners/gebruikers van Netspar 1

- Marco Brouwer: Beleidsadviseur Pensioenen & AOW CNV Vakcentrale, Werkgroep Pensioenen Stichting van de Arbeid;
- Paul Elenbaas: Senior Specialist Buy-outs Nationale Nederlanden;
- Stefan Lundbergh: Director Insights Cardano;
- Cindy van Oorschot: Divisiedirecteur Toezicht Pensioenfondsen De Nederlandse Bank;

- Stijn van Schijndel: Manager Specialties Nationale Nederlanden;
- Reinout van Tuyll van Serooskerken: Senior Investment Strategist Achmea Investment Management.

Sessie 5: Gesprek met partners/gebruikers van Netspar 2

- Paul Duijsens: Hoofd strategie Pensioenfonds ABP;
- Agnes Joseph: Actuaris Achmea;
- Siert Vos: Manager Strategisch Advies PGB.

Bijlage 4. Bronnenlijst

- [1] Buetler, M. (2017). Evaluation Report Scientific Committee Netspar.
- [2] Report Evaluation Committee Netspar – Final Evaluation 2008-2011 & Midterm Evaluation 2011-2013.
- [3] Rapport Netspar evaluatie 2017. Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.
- [4] Commissie Korte (2018). Partnerevaluatie 2018.
- [5] Netspar (2014). Voorbereid op de oude dag: Netspar Werkprogramma 2015-2019.
- [6] Netspar (2018). Financieel overzicht 2017.
- [7] Netspar (2018). Jaarverslag 2017.
- [8] Netspar (2018). Pensioen in transitie: Netspar Werkprogramma 2019-2023.
- [9] Netspar (2019). Financieel overzicht 2018.
- [10] Netspar (2019). Jaarverslag 2018.
- [11] Netspar (2020). Financieel overzicht 2019.
- [12] Netspar (2020). Jaarverslag 2019.
- [13] Netspar (2021). Financieel overzicht 2020.
- [14] Netspar (2021). Jaarverslag 2020.
- [15] Netspar (2021). Zelfevaluatie 2021 – Slotevaluatie van programma 2015-2018 & Tussentijdse evaluatie van programma 2019-2023.
- [16] Website Netspar [netspar.nl]

Contact:

Dialogic
Hooghiemstraplein 33-36
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
Fax +31 (0)30 215 05 95
www.dialogic.nl

dialogic
innovatie • interactie